చలనం

'**వరా** అమ్మ పోయిందట' —

తెలుగు అక్షరాన్ని కూడ బలుక్కుంటూ కార్టూనుని చదువుకుంటున్న కాన్వెంట్ పిల్లాడిలా చెప్పేడు శ్రీనివాస్.

నేను అదిరిపడ్డాను. ఈ పిడుగుపాటునుంచీ నేను తేరుకొనే లోగానే మరో మాటా చెప్పేడు, 'ప్రభుదాస్ కంపెనీ కీ నాకూ కూడా ఋణానుబంధం తీరిపోయింది. నే నక్కణ్ణుంచీ తప్పుకున్నాను'.

ఈ వార్త నాకేమీ ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించలేదు. నేను అతనికేసి చూశాను. గోడ వైపు తిరిగి పడుకున్నాడతను. పాంటూ షర్టూ శరీరాన్ని అంటిపెట్టుకుని అలాగే వున్నై. ఒక్కొక్కప్పుడు — రాత్రిళ్లు నిద్రపోయే ముందు దుస్తులు మార్చుకోడు అతను. అది అతని అలవాటు.

టైమ్ చూసేను. పదకొండూ ఇరవై అయింది.

'ఎప్పుడు జరిగిందట — ఈ ఘోరం?' అడిగేను.

'నాలుగు రోజులైంది. ఖాదర్ రాశాడు'

శ్రీనివాస్‌ని ఇప్పుడేం అడిగినా అంతకుమించి సమాధానం లభించదు. ఇది నాకు తెలుసు. లైట్ తీసేసి నేనూ పడుకున్నాను.

శ్రీనివాస్, నేనూ బియ్యే మొదటిసంవత్సరములో కలుసుకున్నాం.

నేనూ అతనూ ఒకే గదిలో వుండే వాళ్ళం. నల భీమ పాకాలు చెయ్యడంలో ఆరితేరినవాడు శ్రీనివాస్. వేళకు కంచం దగ్గర కూర్చోవడం వరకే నాపని. అయితే, ఒక్కొక్కప్పుడు హఠాత్తుగా 'ఇవ్వాళా రేపూ వంట చెయ్యను' అనేవాడు. నేను హోటల్‌కి పోతూ పిలిస్తే - 'నువ్ వెళ్ళు నేను రానులే' అనేవాడు. ఆ రెండు రోజులూ నిరాహారదీక్ష.

ఇద్దరమూ కాలేజీకి బయలుదేరితే - మధ్య దారిలో 'నువ్ పద నేను రానులే' అనే వాడు, ఠక్కున ఆగిపోయి. 'ఏమైందిరా' అంటే— వేదాంతిలా ఓ నవ్వు నా మొహాన్న పారేసి, 'తోచడం లేదురా. అలా మంగినపూడి పోయొస్తాను' అని వెళ్ళిపోయేవాడు.

ఒక్కొక్క రోజు రాత్రి ఏ ఒంటిగంటకో గదికి చేరేవాడు. 'సినిమానా మళ్ళీ' అంటే — 'కాదు రంగడి గుడిలో కూర్చున్నాన్లేరా' అనేవాడు ముభావంగా.

పరీక్షరోజుల్లో సినిమాకు పోయొచ్చి కొండచిలువలా మంచాన్ని చుట్టుకుపోయేవాడు. పైగా లైట్ వుంటే నిద్ర పట్టదు. నన్ను మరొకరి రూమ్‌కి పోయి చదువుకోమని కసురుకునే వాడు.

ఒకసారి —

ఎందుకో మధ్య రాత్రి మెళకువ వచ్చింది నాకు. పక్కన మంచం ఖాళీగా వుంది. టైమ్ చూశాను. ఒకటీ పది. గదితలుపు లోపల గడియ వేసేవుంది. దాన్ని బయట నుంచీ కూడా వేసి వెళ్ళవచ్చు. ఈ రహస్యం మా యిద్దరికే తెలుసు. లేచి బయటికి వెళ్ళి చూశాను. అప్పుడప్పుడూ కాంపౌండ్ గోడకు ఆనుకుని వున్న బావి చప్టామీద టవల్ పరచుకుని పడుకుంటూ వుంటాడు - చల్లదనం కోసం. ఆ చుట్టూరా — కీచురాళ్ళరొద, దూరంనుంచీ వినిపించే వివరం లేని సవ్వళ్ళూ, బూరుగు చెట్టుమీద కొంగలు రెక్కలల్లార్చే చప్పుళ్ళూ—

వీటన్నింటినీ ఆనందిస్తూ ఆకాశంలో చుక్కల్ని లెక్కిస్తూ పడుకునేవాడు. ఆ వేళ — అక్కడా లేడు. లోపలి కొచ్చి పడుకున్నాను. తెలతెలవారుతుండగా వచ్చాడు. నేను మెళకువగా వుండటం గమనించి చెప్పేడు, 'వెన్నెల్లో అలా పెడన దాకా నడిచేను' అని. రానూపోనూ ఎనిమిది మైళ్లు — ఎందుకు వెళ్లినట్లు?

రెండో సంవత్సరం —

పరీక్ష రోజులు —

రాత్రి పదకొండు దాటింది. టీ తాగివచ్చి దీక్షగా చదువుకుంటున్నాను. టేబుల్ దగ్గర కూర్చుని ఏదో రాస్తున్నాడు శ్రీనివాస్. ఉన్నట్టుండి, 'మ్లానంగా' అంటే ఏఁవిటిరా' అని అడిగేడు. నాకు అర్థం తెలీదు. అదే చెప్పేను. 'ఆ మాటెందుకు వచ్చింది' — ఉత్సుకతని అపుకోలేక అడిగేను. 'కథ రాస్తున్నాన్లే. చాలా కథల్లో- 'మ్లానంగా నవ్వింది, నవ్వేడు' అని రాస్తూవుంటారు. అంటే ఏఁవిటా అని' 'ఇప్పుడా కథలెందుకు — పరీక్షకు చదువుకో' అన్నాను. 'నువ్ కానీ ఆపని' అన్నాడు. నాకు తెలుసు. అతను వాదనను హర్షించడు. నేను మౌనం వహించాను.

బియ్యే చివరి సంవత్సరంలో —

కాలేజీ లైబ్రరీలో ఇంగ్లీష్ లెక్చరర్ హరిప్రసాద్ గారిని కలుసుకొని, 'మాష్టారూ — మీ అమ్మాయి సుందరి నన్ను ప్రేమిస్తున్నానంటోంది. నా గురించి మీ అభిప్రాయం ఏఁవిటి? నాకు మాత్రం ఆమె పట్లా, మీ పట్లా పదభిప్రాయం లేదు' అన్నాట్ట శ్రీనివాస్. హరిప్రసాద్‌గారు చండశాసనుడు. తన కూతురిమీద అభాండాలు వేసి ఆమె జీవితంతో చెలగాటమాడుతున్నాడని నానా హంగామా చేసి కాలేజ్ అంతా అదరగొట్టేశాడు హరిప్రసాద్‌గారు. నేను మారూమ్‌లో అంత

రంగికంగా 'ఏఁవిటిరా ఈ గొడవంతా' అంటే, ఇందరు నమ్మనిది నువ్ నమ్మినా ఏం చేస్తావ్ !' అని ఎదురు ప్రశ్న వేశాడు. తనలో తను గొణుక్కున్నట్టు — 'ఐ హేట్ ఆల్ దిస్' అన్నాడు.

మర్నాడు — శ్రీనివాస్‌ని కాలేజినుంచీ 'డిబార్' చేశారు!

పదిరోజుల తర్వాత —

నా గదినుంచీ అంతర్ధానమైనాడు శ్రీనివాస్. వాళ్ల ఊరు — సిరిపురం — అడ్రసుకి ఉత్తరం రాశాను. వాళ్ల నాన్న ఆచార్యుల వారు సమాధానం రాశారు — అతను ఇంటికి రాలేదనీ, కాలేజీలో జరిగినదంతా తమకు తెలిసిందనీను.

బియ్యే అయిన తర్వాత యూనివర్సిటీలో చేరడానికి వైజాగ్ వెళ్తుంటే విజయవాడలో ఖాదర్ కలిశాడు. అతనిదీ సిరిపురమే. శ్రీనివాస్ గురించి నేను అడిగేలోగానే అతను వివరాలు చెప్పేడు.

శ్రీనివాస్ మేరీ అనే అమ్మాయిని ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. వాళ్ళ నాన్నా వాళ్లు అతని పెళ్లిని నిరసించి కులభ్రష్టుడై పోయాడని వెలివేశారు. అతను అందర్నీ వదిలి ఎక్కడికో వెళ్లిపోయాడు. అప్పటివరకూ ఎవరూ పట్టించుకోని శ్రీనివాస్ గురించి — సిరిపురమూ, సిరిపురంలో మనుషులూ, అతనికి అయినవాళ్లూ ఆలోచించడం మొదలైంది. లోకం శ్రీనివాస్ గురించి మాట్లాడసాగింది; అవీ ఇవీ కథల్ని అల్లుకునీ అపవాదుల్ని ప్రచారం చేసుకుని సంతృప్తి పడసాగింది.

— నేను విజయవాడలో లెక్చరర్‌గా చేరేను.

అన్నయ్య మద్రాస్ వెళ్తుంటే స్టేషన్‌కి వెళ్ళాను. కంపార్ట్‌మెంట్‌లోనుంచీ శ్రీనివాస్ దిగేడు! నేను ఆశ్చర్యంలోనూ, సంతోషంలోనూ మునిగిపోయాను.

ఇంటికి వచ్చేం.

విశేషాలు చెప్తాడని కళ్ళు విచ్చుకుని చూస్తూ కూర్చున్నాను అతనికేసి. 'ముందు — ఆకలవుతోంది; భోజనానికి పోదాం పద' అన్నాడు.

మాసికలు వేయడానికి వీలుపడని ఆకాశమంత అనర్థాన్ని శ్రీనివాస్ మొహంలో చదువుకున్నాన్నేను. అతని మనస్సులో కుంగిపోయిన పునాదులు — కళ్ళల్లో నీలి నీడల్ని పరచటం గమనించాను. ఎండిపోతున్న చెట్టుని మళ్లీ కొత్త కొమ్మలు వేయమని అడగాలి కాబోలు అనిపించింది.

ఆ రాత్రి —

చాలా ముక్తసరిగా తనగురించి చెప్పేడు. తమ కొంప కూల్చాడని రాద్ధాంతం చేసి బయటికి నడిపించారు — తల్లీ, తండ్రీ, అన్నదమ్ములూ, అక్కచెల్లెళ్లూ.

ఆ బొమ్మలన్నీ ఒక మట్టితో తయారైనవి; ఆ పీలికలన్నీ ఒకే తానులోవి. తనే పరాయివాడూ, పనికిరానివాడూ అయినాడు. కారణం — మేరీ!

రెక్కలమ్ముకుందామనే ధైర్యంతో ప్రపంచపు సుడిగుండంలోకి దూకేరు. ఎక్కడా ఒదగని మనస్తత్వం — ఇక్కడా అక్కడా ఎన్నో జీవన భృతుల్ని మార్చింది. జీవితం వినోద ప్రదర్శనగా మారింది. చివరికి వంటలు కూడా చేసేడు. మేరీకోసం తనను తాను నడిబజార్లో వేలం వేసుకునైనా ఊపిరి పీలుద్దామని ప్రయత్నించాడు. కానీ — వానపాములా అయింది తన పరిస్థితి. తుంచకుండా విడదీయడానికి వీలులేని పీటముడిలా తయారైంది దాంపత్య జీవనం.

మేరీ ఎవరితోనో లేచిపోయింది!

ఆశపెడితే చెయ్యి సాచినప్పుడు అరచేతిలో చరచినట్టయింది!

రెండు నెలలు – మళ్ళీ నా సాహచర్యంతో శ్రీనివాస్‌ని మనిషిని చేశాను. ఆడిటర్ రామారావు గారి దగ్గర చేరతానన్నాడు. సరే నన్నాను. ఆయనా నా మాట కాదనలేదు.

ఏడాది గడిచింది —

'ప్రభుదాస్ కంపెనీ' శ్రీనివాస్ తప్పుకున్న నాలుగో సంస్థ ! ఎంత తరచి చూసినా – కారణమనేది కనిపించదు. అతని జీవన యంత్రంలో వదులైపోతున్న 'నట్టు' ఏమిటో – నాకు అవగతం కాలేదు.

*   *   *

తెల్లవారుఝామునే శ్రీనివాస్‌ని నిద్రలేపేను. 'మనం సిరిపురం పోతున్నాం బయలుదేర' మన్నాను.

'ఆ ముచ్చటనీ చూడాలని వుంటే అలాగే కానీ' అని బయల్దేరేడు.

– అడ్డరోడ్డు దగ్గర బస్ దిగేసరికి బారెడు పొద్దెక్కింది.

రోడ్డువారగా వున్న సిమెంటు పలక – 'సిరిపురం – 3 కి. మీ.' అని బాణం గుర్తుతో కుడివైపు ఉన్న ఊరుని సూచిస్తోంది.

డొంక వెంట నడక మొదలెట్టాం. శ్రీనివాస్ గబగబా అడుగులు వేస్తున్నాడు. నేను పరిసరాలు పరికిస్తూ నెమ్మదిగా నడుస్తున్నాను.

డొంకకు అటూ ఇటూ – నీళ్ళు నిలవగట్టిన మాగాణి పొలాలూ, గట్లమీద ముళ్ళకంచెలూ, అక్కడక్కడా ఎత్తుగా నిలిచిన పుట్టలూ, బాటవెంట పల్లేళ్ళూ, జిల్లేళ్ళూ – దర్శన మిస్తున్నై.

ఎండ చిటచిటలాడుతోంది. పంటకాలవ వంతెన దాటుతుంటే– ఎవరో రైతు పలకరించాడు – శ్రీనివాస్‌ని, 'ఇప్పుడేనా అబ్బాయిగారూ

రావడం' అని, 'ఆ యమ్మ అదృష్టవంతురాలు పునిస్త్రీగా ఎల్లిపోయింది.' అంటూ నెమ్మదిగా ముందుకు కదిలేడు. శ్రీనివాస్ శూన్యంలోకి చూస్తూ నడుస్తూ వున్నాడు. నాకు తెలిసిన శ్రీనివాస్ కుటుంబం, వాళ్ళయింటి పరిస్థితులూ నా కళ్ల ముందు మెదిలినై.

ఆచార్యులవారు సిరిపురానికీ, చుట్టుపక్కల రెండు మూడు సివార్లకీ ఆయుర్వేద వైద్యుడు. వేణుగోపాలస్వామి గుళ్లో పురాణం చెప్తాడు. ఆయనకి ఆ గుడి అర్చకత్వం వుంది; ఐదుగురు ఆడపిల్లలు, ముగ్గురు మగపిల్లలూ వున్నారు; వృద్ధులైన తల్లీ దండ్రీ వున్నారు; మంచంలో తీసుకుంటున్న మేనత్త వుంది; రోగిష్టి పెళ్లాం వుండేది.

ఎనిమిది మంది సంతానంలో మూడో వాడు — శ్రీనివాస్. వాళ్ల అన్నయ్యకి పెళ్లయింది, ముగ్గురు పిల్లలు; అక్కకి పెళ్లి కావాలి. ఆమెకి పెళ్లి భయం. ఎప్పుడూ పూజలూ, పునస్కారాలూ - స్నానాలూ జపాలూ. చదువా — పెద్దబాలశిక్షతో సరి. మిగిలిన ఆడపిల్లల్ని — ఏడో తరగతితో 'ఇకచాల్లే' అన్నారు. సిరిపురంలో అప్పర్ ప్రైమరీ స్కూల్ వుండటం దానికి కారణంట. పెద్దకొడుకు పెళ్లి కాగానే, పెద్ద కూతురికీ పెళ్లి చేయాలని చాలా ప్రయత్నాలు చేశారు— ఆచార్యులవారు. కానీ ఏవీ ఫలించలేదు. ఆమె ససేమిరా పెళ్లికి ఒప్పుకోలేదు. ఆమె ఆమె పారాయణలు, స్తోత్రాలతో సరి. రెండో పిల్లకి 'దయ్యం' పట్టిందట. దెయ్యాని వైద్యం లేదు, మొక్కని దైవం లేదు. ఏదైతేనేం — పెద్ద కొడుకు పెళ్ళి తర్వాత — ఆచార్యుల వారి ఇంటి ద్వారబంధం ఏ శుభకార్యానికీ తోరణపు మండకీ నోచుకోలేదు!

ఇవన్నీ నాకు ఆచార్యులవారు అప్పట్లో అడపా దడపా బందరు వచ్చినప్పుడు తెలియ జేసిన సంగతులు.

శ్రీనివాస్ గురించి ఎక్కువగా ఆలోచించినప్పుడూ, అతని 'స్వయంపాకం' తత్వాన్ని గురించి నాలో నేను తర్కించుకుంటూ వుండే టప్పుడూ — అతని ప్రవర్తనకి వాళ్ల కుటుంబ పరిస్థితులు కొంత వరకూ కారణమేమో అనిపిస్తూ వుండేది నాకు :

— 'ఊళ్లో కొచ్చాం' అన్నాడు శ్రీనివాస్. చింతల తోపులోంచీ వెళ్తున్నాం మేము.

సిరిపురంలో షుమారు ఓ వంద గడప వున్నట్టుంది. చెట్టు నుంచీ రాలిన మద్ది కాయల్లా అక్కడొకటీ ఇక్కడొకటీ వున్నై ఇళ్లు. వాటిల్లో మిద్దెలూ వున్నై; పూరిపాకలూ వున్నై గుడిసెలూ వున్నై.

పడిపోయి మోకాలు ఎత్తులో వున్న పిట్టగోడల్ని తప్పుకుని, ఇసుక పరచుకున్న రోడ్డుమీదుగా దేవాలయం ముందుకు చేరేం. అక్కడికొక వంద అడుగుల దూరంలో — కొండరాళ్లు పేర్చి వాటి మీద రెల్లు కప్పు వేసిన ఇంటిని చూపుతూ — 'అదే మా ఇల్లు' అని ఆగిపోయాడు శ్రీనివాస్. పక్కనే వున్న నాపరాళ్ల అరుగు మీద కూర్చున్నాడు.

చుట్టుప్రక్కల ఇళ్ల వాళ్లు మా రాకని గమనించారు. ఒక్కొ రొక్కరే మాదగ్గరగా చేరసాగేరు. వాళ్ళు వేసే ప్రశ్నలకి 'ఆ' 'ఊఁ' లు సమాధానాలుగా చెప్తున్నాడు శ్రీనివాస్. ఈ వార్తని చెప్ప టానికి ఒకరిద్దరు ఆచార్యులవారి ఇంటికేసి వెళ్లటం నేను గమనించాను. ఆ యింటివైపు చూసేను.

ఆచార్యులవారు అరుగుమీద కూర్చుని కనిపిస్తున్నారు. అంగ వస్త్రాన్ని మోకాళ్లకీ నడుముకీ బిగించి; పర్యంక బంధం వేసుకుని ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నారు. ఆయన చేతిలో ఏదో పుస్తకం వుంది. అరుగుమీద ఆయన పక్కన మరో వ్యక్తి కూర్చునివున్నాడు.

ఆయన్ని చూపి ఎవరన్నట్టు సైగ చేశాను శ్రీనివాస్ నుద్దేశించి. 'మా అన్నయ్య' అన్నాడు. అరుగుకి ఆనుకుని ఇంటి గుమ్మం ముందు ఆడవాళ్లూ, పిల్లలూ నిలబడివున్నారు. అంతా మాకేసి చూస్తున్నారు.

'వెళ్దాం–రా' అన్నాను. అతను తడబడుతున్న అడుగులతో కదిలేడు. ఇంతలో ఎవరో మాముందుకు వచ్చి చెప్పేరు.

'అక్కడికి రావాల్సిన పనిలేదని చెప్పమన్నారు అయ్యవారు.'

శ్రీనివాస్ నాకళ్లలోకి చూశాడు. నేను నా చుట్టూ చూసుకున్నాను. అప్పటికే అక్కడ చాలామంది చేరేరు. 'ఫర్వాలేదు. నే చెప్తాను. రా' అంటూ ముందడుగు వేశాను. నాలుగు బారల దూరం నడిచేం.

ఆచార్యులవారు లేచి అరుగుదిగేరు. ఆయన కొడుకూ ఆయన్ని అనుసరించేడు. ఇంటి గుమ్మంలోకి వెళ్లారు. ఆడవాళ్లూ పిల్లలూ ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయి నక్కినక్కి చూడసాగేరు.

మేము మరో పది అడుగులు కదిలేము. ఆ యింటి తలుపులు టక్కున మూసుకున్నై. మా వెనగ్గా ఎవరో కిసుక్కున నవ్వేరు.

— ఖాదర్ వాళ్ళ ఇంటికి వెళ్లాం. అతను మాకు భోజనాలు ఏర్పాటు చేయడానికి బిడియ పడటం గమనించి చెప్పేడు, శ్రీనివాస్ – 'పెద్ద చేనుకు రెండు మంచెలు అనవసరం భాయ్' అని 'భోంచేసే పోతాం' అన్నాడు.

ఒకరిద్దరు గ్రామస్థులు అక్కడికీ వచ్చేరు. ఏవో సానుభూతి వాక్యాలు చెప్పటం మొదలెట్టారు. శ్రీనివాస్ వాటిని పట్టించుకోకుండా ఖాదర్‌ని అతని గేయాలు వినిపించమన్నాడు. ఖాదర్ తన పాటలు పాడసాగేడు. అతను హాస్య ప్రియుడు. తెలుగు సినిమా పాటలలో ఇంగ్లీషు పదాలూ, హిందీ పదాలూ జోడించి అదే బాణీలో పాడటం

అతనికి అలవాటుట. ఆ ధోరణిలో కొంతసేపు అతని 'కచేరీ' సాగింది.

భోజనాలు కాగానే తిరుగు ప్రయాణమైనాము.

చింతల తోపు చివరగా నిలబడిన ఆరేడేళ్ల పిల్లవాణ్ణి చూసి శ్రీనివాస్ నడక ఆగింది. వాడు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి 'బాబాయ్' అంటూ శ్రీనివాస్ చేతుల్లో యిమిడి పోయాడు.

నా మనస్సు ఉద్విగ్నమైంది ముందు. క్షణాల తర్వాత అడిగేడు శ్రీనివాస్ వాణ్ణి, 'అమ్మా నాన్నా అత్తయ్యలూ అంతా బాగున్నారా' అని. వాడు తలఊపేడు.

మాతో కొంచెం దూరం నడిచి బళ్ళబాట మలువు తిరిగేచోట ఆగిపోయాడు వాడు. మేము ముందుకు సాగేము.

దారిలో అన్నాడు శ్రీనివాస్; "మా యింట్లో మా ముత్తాతలనాటి భోషాణం, కావడిపెట్టి, కవిలెకట్ట, గంగాళం పున్నె రాజా. మా నాన్న కాలంలో — ఆ స్థిరాస్తికి మరికొంత చరాస్తి కలిసింది. అదంతా ఎటొచ్చీ నడిచే శవాల రూపంలో వుంది."

పగిలిన గొంతులోంచీ దుమికిన అతనిమాటలు నా మెదడు మొదళ్ళని కదిలించి వేసినై!

* * *

శ్రీనివాస్ మరో కంపెనీలో ఉద్యోగంలో చేరేడు.

ఆరోజున అన్నాడు; "సిరిపురం నుంచీ వస్తుండగా నీకు చెప్పేను గుర్తుందా? మా పెరట్లో పాడుబడిన బావి; మా వంటింట్లో దణ్ణెం మీది మడి బట్టలు; తల వెనక్కి మొలిపించే మా నాన్న అర్చకత్వం; పులుసులో పడిన బొద్దింకల్లా మా యింట్లో ఆడవాళ్లు; ఆ యింటి జనానికే మూసుకుపోయిన లోవాకిళ్లు — వీటన్నిటిలా కాకుండా

నేను ఆ ఇల్లు ఖాళీచేసేనని సంతోషించాను. కానీ, మా యింటివాళ్ళు తమ ఉనికినీ ఆచారాల్నీ అంటిపెట్టుకుపోయినట్టు – ఈ ఉద్యోగ విషయంలో మాత్రం – బల్లిలాంటి నాకు దీపం నీడని అంటుకు పోక తప్పడం లేదు."

అతని పాటకి పల్లవీ, మాటకు రాగమూ మారలేదనుకున్నాను.

ఆర్నెల్లు గడిచినై —

'పెళ్లి సంబంధం చూశాను, పిల్లని చూసిపోక తప్ప' దని అన్నయ్య బలవంతం చేస్తే కాకినాడ వెళ్లి వచ్చాను.

వారం తర్వాత —

అన్నయ్య ఉత్తరం రాసేడు. 'మీ తమ్ముడిలో ఏ లోపమూ లేకపోతే కట్నకానుకలు ఎందుకు వద్దంటారు మీరు?. మాకు మీ సంబంధం వద్దని రాశారు ఆడపిల్ల వాళ్లు' — ఇదీ సారాంశం।

ఇది విని శ్రీనివాస్ పగలబడి నవ్వేడు. అతనెప్పుడూ అంతగా నవ్వటం నేనసలు చూడనే లేదు. ఆ తర్వాత అన్నాడు, "దౌర్భాగ్యాలు రెండు రకాలు. ఒకటి – ఎవర్నీ నమ్మలేక పోవడం; రెండవది – అందర్నీ నమ్మడం. అసలు – జీవితం – నటన, ఆత్మవంచన, కపట నాటకం కాదంటావా? హృదయం ఏదో కావాలని తహతహలాడుతుంది, శరీరం దేన్నో పొందాలని వాంఛిస్తూ వుంటుంది. అది అందదనీ, దీన్ని పొందలేమనీ తెలుసు. అయినా ఏదో తపన. ఆ అగ్ని చల్లారదు, ఈ కాంక్ష చావదు. ఏమీ చెయ్యలేము; అస్థిమితత్వం– అలసత్వం; ఆరాటం – అసహాయత; వీటన్నిటినీ ఛేదించుకొని బయటికి రాలేక, ఆశలు – ఆశయాల పరిధిమీద ఒకే బిందువును పదే పదే పాదాలతో చుంబిస్తూ ఒకటే పరుగు. చివరికి భయంకరమైన యాతనా భారంతో మనిషి చీకటి కోణంలో కూరుకు పోతూనేవున్నాడు."

శ్రీనివాస్ కేసి తేరిపార చూడలేక పోయాను — అతని మాటలు విన్న తర్వాత.

సూర్య శకలంలా మండి పోతున్నాడతను; ఇరుసున బెట్టిన కందెనలా కారిపోతున్నాడతను !

— నెలరోజుల తర్వాత, ఒక రాత్రి —

నేను గదికి ఆలశ్యంగా చేరేను. అతను మంచంమీద పడుకుని కళ్లు మూసుకుని వున్నాడు. రెప్పల దిగువనా, కొలకుల్లోనూ — నీటి బిందువులు. ఆశ్చర్య పోయేను. ఏం జరిగిందని అడిగేను.

సన్నగా సమాధానం చెప్పేడు, "మేరీ వస్తానని రాసింది. తిరిగి తనని స్వీకరించమని .... ఏదేదో రాసింది" అని క్షణం ఆగి అన్నాడు మళ్లీ — "నేను వేరే యిల్లు చూసుకోవాలి" !

ఉన్నదానికీ, అనుకున్నదానికీ మధ్యన శిలువ కెక్కిన శ్రీనివాస్" — ఈ "మనిషి" కి అర్థం ఏ నిఘంటువూ సమకూర్చలేదు ! ! ఈ 'భూమిక' స్వరూపం ఏ 'మనిషీ' సంపూర్ణంగా చిత్రించలేదు ! ! !

పొడుపు కథకి సమాధానం వెతుక్కుంటున్న పసివాడిలా కళ్లు మూసుకుని, తల గీరుకోసాగేన్నేను ! ! ! !